

haar be-
brengen,
leerd, dat
e in over-
uop ern-
id te hou-
tsdragers,
en eigen-
ngen, ge-
orden na-
p nadruk,
bewaren
me hand-
onze va-
van es-
amenleven
ium zijn,
en gestre-
verwach-
teekening
ch zullen
zijn, dat
houwd en
(Schrij-
de Acta.)
erde iede-
ten arbeid
rbesluiten
dige!
van groo-
open. De
iet anders,
ling.
t, dat een
gelijk ook
on-theo-
woord
werd op-

ynode van
Prof. Ba-
entrent de
t eens als
vaststellen.
overmoe-
recht wist
eisch, t
anderen
ouden.
en dat
waar-

edde staat
gesproken
mee, dat
orden een
rd waren.
ten vorm.
— nog wel
een elsch

zich niet
was het

1942 alle
ge kerke-
g te doen,
voorstellen
iets mocht
aan stand-

t de Heere
Ze moes-
een een
woord
ven. Wij

woord de
inen welke
als Gods
de Synode
toegelaten.
het Heilig

blijkt wel
uit allerlei
iken over-

h „aan de
scheurma-
tweedracht
rde de sy-
openbare
kerkelijke
ngen zelfs
en het be-
verstoren
orde”, het
der kerk
g”. Ja, het
et houden”
„afgelegde

oor de Sy-
stus 1944.

Daarin verklaarde zij, dat zij genoodzaakt was „haar diepe droefheid uit te spreken” over de „oppositie” in de kerken, „welke zij als revolutionair moet kenmerken en veroordeelen” en dat zij „geen woord te veel” had gezegd, toen zij in vroegere besluiten sprak van „in wezen scheurmakend” en van „kerkontbindend werk”, maar dat zij daarmee „het kwaad” „juist en scherp” had „gekwalficeerd”.

Met deze en andere woorden zijn vele, vele ambtsdragers geschorst en afgezet.

Steeds onder aanroeping van den heiligen God. Wie Prof. Berkouwer heeft hooren bidden op de synodevergaderingen, waar over deze dingen gesproken werd, vergeet dat nimmer! Er werd gesproken, gehandeld, tucht geoefend in den Naam des Heeren.

Zoo werden deze vonnissen veel en veel ernstiger, dan de wandaan waardoor het Hervormde Kerkgenootschap mannen als Hendrik de Cock en Dr. Kuyper verwijderde. Ten opzichte van hen sprak men alleen over reglementen en dergelijke. Ze werden wegens overtreding daarvan uit een „genootschap” geworpen.

Maar de Gereformeerde synodes en classes handelden anders. Daarin werd Gods Naam aangeroepen. En het werd den overtreders toegevoegd: Gij hebt tegen den HEERE gezondigd, 's HEEREN toorn is tegen u ontstoken! Bekeert u van uwe boze wegen!

Dit was de absolutistische daad, welke op het absolutistische woord volgde.

TOT ONWETTIGE AMBTSDRAGERS VERKLAARD.

En nog is het einde niet.

De gemeenschap met allen, die het menschenwoord verwierpen, werd door de synode radicaal opgezegd.

Een kerk, welke, en bloot, de leeruitspraak verwierp werd zonder meer uit het kerkverband gestooten.

En van alle geschorste ambtsdragers werd door de synode verklaard, dat zij geen wettige ambtsdragers meer waren.

Ik wil deze belangrijke uitspraak hier letterlijk overnemen. Zij is de huijveringwekkende bekroning van het verschrikkelijke werk van de synodes van 1942—1944.

In een brief, welken de synode d.d. 24 Augustus 1944 aan alle kerken zond, riep zij alle kerken bewogen, in den Naam des HEEREN, toe, „de door of namens deze Synode geschorste of ontzette ambtsdragers” niet te zullen „ERKENNEN EN WEDEROM ONTVANGEN ALS WETTIGE AMBTSDRAGERS IN GODS KERK”.

Inderdaad, dit is een dieptepunt.

Met één streek werden alle geschorste ambtsdragers gekwalificeerd als niet wettige ambtsdragers en dan — zoo algemeen mogelijk! — in Gods kerk!

We moesten en moeten dit synodale vonnis in alle verschrikkelijkheid aanvaarden!

In een officieel stuk, waarin vele, vele malen de Naam des Heeren wordt aangeroepen, werd de positie der geschorste ambtsdragers scherp en duidelijk getekend. Het was een afsluitend en vernietigend oordeel!

ONWETTIGE AMBTSDRAGERS IN GODS KERK!

De brief waarin dit verreikende, definitieve oordeel over alle geschorsten werd uitgesproken vindt men, merkwaardig genoeg, niet in de Acta. Maar ze werd toch rondgezonden! En wie wil, kan hem lezen in het synodeverslag van Scheps, pag. 246 v.v.

HET EINDELOOZE, ONKERKELIJKE GESCHARREL.

Nadat al deze dingen met strakken ernst, onder aanroeping van den Naam des Heeren geschied waren, is een wonderlijke periode aangebroken in de geschiedenis der gebonden Gereformeerde Kerken.

In eigen kring ontstond — gelukkig! — een algemeen en taal verzet tegen de onbegrijpelijke wandaan welke waren geschied. Het werd luide uitgesproken, dat er een ban, dat is immers een vloek, in het leger was. Is erger voor een kerk denkbaar? Velen wendden zich opnieuw tot kerkeraden en synoden met bezwaarschriften. En daarom moest steeds weer over de besluiten van 1942—45 gesproken worden.

Wat de synodes toen deden is bekend.

Voor ieder, die eenig besef heeft van wat Jezus Christus bedoelt met zijn: uw ja zij ja en uw neen, neen, was het onbegrijpelijk en weerzinwekkend.

Indien men waarlijk gemeend had wat men vroeger zei, zou men ten opzichte van de leeruitspraken gezegd hebben, wat men ter Dordtsche synode van de vijf artikelen tegen de remonstranten uitsprak, namelijk: „deselve den nacomelingen onverschilt te willen naar laten, ende tot de comste onzes Heeren Jesu Christi, onverschilt te willen bewaren”.

En ten opzichte van de geschorsten en de geconsueerde zou met den ernst welke de kerk betaamt blijvend hebben opgeroepen tot bekeering. Had men dat niet ter synode gedaan? Waren de kerken daartoe niet opgeroepen? Verjaren zonden soms bij God? Had men de ambtsdragers, die dat niet wilden doen, daarom niet lastig gevallen?

Maar nog het een noch het ander geschiedde.

Men ging de leeruitspraken verklaren, toelichten, uitleggen, zoodat alles groen en geel voor de oogen werd. Men verving de leeruitspraken door andere met het resultaat, dat nu twee groepen tegenover elkaar staan, waarvan de eene juist: er is veel veranderd, er is „ruimte” gekomen en de andere verzekert er is niets veranderd, niets, niets! Ondertusschen werden

de leeruitspraken openlijk bestreden. De friesche predikanten noemden de vervangingsformule een ding met twee aangezichten vol „klinkklare en tevens duistere theologische constructie”. En ds. Ras van Bennekom schreef publiek: „Ik predik hier..... zonder me te bekommeren om enige leeruitspraak van de Synode, aangaande het verbond..... 'k vind de bindingsgeschiedenis een afschuwelijke zaak”.

En ten opzichte van de schorsingen is de situatie zoo, dat iedereen u zegt: je moet dat niet zoo zwaar nemen, je moet die dingen niet zoo opblazen, je bent me een even lieven broeder als vroeger. Maar ondertusschen laat men de eeden, die eenmaal werden gesproken en in de synodale acta werden vastgelegd, onveranderd staan. Ja, de synodes van 1945, 1946, 1947, 1949 hebben nadrukkelijk verklaard daarin niets te willen wijzigen. Men heeft nog eens en nog eens van deze vonnissen gezegd: ze waren goed, zeer goed.

En zoo zonk men al meer weg in een kerkelijk, confessioneel en ethisch moeras.

DE NIEUWSTE EVOLUTIE.

Deze week is aan het kerkelijk treurspel van de laatste jaren een nieuwe acte toegevoegd.

Ontdaan van alle rhetorische en stichtelijke opmaak komt de kern van de zaak hierop neer.

Een aantal ambtsdragers uit Gereformeerde Kerken hebben aan de Haagsche synode een verklaring aangeboden waarin ze zakelijk hun hartelijke instemming betuigden met de synodale leer en de synodale hiërarchische kerkregering! Ze hebben daarbij gevraagd of ze zoo acceptabel waren bij die synode. Van beide zijden heeft men toen de eeden, welke men indertijd gezworen had, onder de tafel gewerkt. En toen heeft de synode verklaard, dat deze mannen haar hartelijk welkom waren!

Dat zoo de gang van zaken is geweest ontdekt iedere nuchtere beschouwer onmiddellijk.

De predikanten Bos en De Goede verklaarden immers, dat zij geloofden en beleeden, dus als goddelijke waarheid aannamen, dat de kinderen der geloovigen, omdat zij begrepen zijn in Gods verbond en Christus' kerk en omdat hun de belofte des Geestes toekomt, zonder onderscheiding geloovig zijn te tellen bij (te rekenen tot, te erkennen als) dezulken in wie de Geest der genade onoverwinnelijk heerscht tot wederbaring, tot bekeering en ten eeuwigen leven.

Kort gezegd komt dat hierop neer: De Heere eischt van ons alle kinderen der geloovigen zonder onderscheid te houden voor kinderen in welke de Heilige Geest met zijn wederbarend werk is begonnen. Zakelijk is dat dus precies hetzelfde als houden voor wedergeboren.

Maar na deze formule komt nog wat. De genoemde predikanten verzekeren namelijk dat het door hen geformuleerde oordeel over de kinderen der geloovigen niet mag worden losgemaakt van wat de Schrift zegt aangaande Gods verkiezing, dat n.l. niet alles Israël is wat Israël heet. M.a.w. je moet, naar den wil des Heeren, er in je beschouwing van de kinderen óók mee rekenen, dat er velen niet uitverkoren zijn en dus niet wedergeboren zijn of zullen worden.

Voegt men deze twee uitspraken nu bij elkaar dan krijgt men het volgende:

1e. De Heere eischt dat ge alle kinderen zonder onderscheiding houdt voor kinderen in welke de Geest zaligmakend werkt.

2e. De Heere eischt dat ge NIET alle kinderen der geloovigen houdt voor kinderen, in welke de Geest zaligmakend werkt.

Inderdaad dit is de echt synodale leer. Alleen ze werd nog nimmer zoo slecht en slordig geformuleerd. Het zou heel wat beter, heel wat oprechter zijn geweest, als de genoemde predikanten niet een nieuwe formule hadden uitgevonden maar simpel hadden gezegd: we aanvaarden de synodale leer methuiden haar!

En ten aanzien van de kerkregering werd inderdaad dezelfde camouflage-tactiek gevolgd. Men heeft art. 31 der kerkerode in schijn gehandhaafd. De kerkeraden en de personen, welke bezwaard zijn mogen dat wezen, ja, maar slechts voor zoover „het welzijn der kerken dat gedooft”. Maar de instantie, welke uitmaakt wat in zoo'n geval het welzijn der kerken is en in hoeverre dit welzijn der kerken het bezwaard zijn gedooft, is de Generale Synode!

Het „welzijn der kerken” zooals een Generale synode dat ziet, wordt zoo hoogste wet! Het is zuivere hiërarchie!

En, zooals ik reeds zei, over de schorsing enz. dezer predikanten werd met geen woord gerept!

Die stopte men in den doofpot.

Dit alles is wel zeer triest!

Waar is de ernst, de eenvoud, de oprechtheid?

EN NU?

Wat moeten wij nu doen?

We moeten ons met allen nadruk voor oogen stellen, dat het in de kerk voor alles aankomt op waarheid, oprechtheid, liefde. Wij moeten weten dat een kerk niets, niets anders heeft te doen, dan het houden van de geboden des Heeren.

We moeten ons daarom met allen nadruk voor oogen blijven stellen, dat de synodale kerken voor Gods aangezicht hebben gezworen: de menschen, wel-

ke zich vrijmaakten van de leeruitspraken, zijn groote zondaren; in Uw naam stooten wij ze uit het ambt en we bidden U om hun bekeering.

De eerste vraag welke thans moet gesteld is: neemt men deze woorden nog ernstig? Nooit mogen wij medewerken dat ze worden weggemoffeld! Dat is een gruwel in de oogen des Heeren. Als men ze niet meer durft te handhaven laat men ze dan koninklijk herroepen. Een kerk welke haar elgen leden niet meer ernstig neemt is reeds ondergegaan!

En voorts zullen wij een afschuw moeten blijven houden voor al dat geformuleer en geredeneer over het „houden voor”, waar de kerken ziek van geworden zijn en dat reeds een confessionele verwoesting heeft aangericht, zoo groot, dat men het zich nauwelijks voorstellen kan. Wij hebben aan de drie formulieren meer dan genoeg. Wat in de laatste jaren in dit opzicht is geschied is een bespottend van het ware belijden, waartoe God zijn kerk en zijn kinderen roept.

We zullen ons voorts moeten blijven verzetten tegen den hiërarchischen geest, die al dieper invreest in het leven der kerken en ze al meer krachteloos maakt ten opzichte van de vervulling van haar eigenlijke taak.

En ten slotte: indien er eenige liefde, eenige bewogenheid in onze harten is, moeten we de synodale kerken en broeders toeroepen: doet de zonde, de ernstige zonde der kerk weg. Gij hebt U vergrepen aan Gods dienstknechten. Gij hebt ze weggejaagd onder den dreun van een zwaar vonnis. Herroep dat. Anders blijft Gods ban, Gods vloek u verteren. Gij hebt gezwoeren! En God houdt u daaraan. Totdat gij het openlijk wegdoet!

Ja, dat moeten we zeggen.

En ieder, die dat niet éerst en in eerster instantie alléén zegt, haat de synodale kerken en drijft ze dieper in het moeras van zonde en oordeel.

C. V.

ONWAAR

De synodocratische pers (ook de politieke) geeft een verhaaltje over wat door Groningens kerkeraad aan ds. B. A. Bos zou geschreven zijn. Ds. D. van Dijk ontkent de juistheid van het verhaaltje. Onthoud dat.

K. S.

Beliar als „Anhypostatisch”

Het was in de jaren der vrijmaking — die gelukkig nog steeds voortgaat — dat iemand, die thans zijn mantel met vraagtekens drapeert, maar die toen de uitroepetekens zijner vrijmaking aan ieder lezen liet, aan een nog niet vrijgemaakt, maar thans met ons communiceerend broeder schreef: man, schiet toch op, wat gemeenschap heeft Christus met Belial?

Zou men vandaag den steller dezer vraag aan deze zwart-op-wit geschreven uitlating van hem zelf herinneren, zonder evenwel te zeggen: dat waart gij zelf, die 't zóó hebt gezegd, dan zou hij — want hij zal 't wel vergeten hebben — ongetwijfeld zeggen: ga uit mijn buurt: dit is nu uw verwerpelijke „wit-zwart-schema”.

Op gevaar af, dat men volgende week weer schrijven gaat over het wit-zwart-schema van „De Reformatie”, wil ik, ziende op de haagsche synode met haar nieuwste eenheidsapriolen, aan een ieder vragen: wat gemeenschap heeft Christus met Beliar? Het is een vraag van Paulus, die overigens geen man was van eenig wit-zwart-schema, maar wel een man van het wit wit, en van 't zwart zwart noemen. Hij stelt die vraag aan de gemeente van Corinthe (2 Cor. 6:15). Letterlijk staat er zoo iets als: hoe kan nu Christus met Beliar (of Belial) samen-aanstemmen? Hoe kunnen nu die twee in een symphonie optreden?

Neen, neen, gij correspondenten in allerlei week- en dagblad: niet dádelijk deze krant verfrommelen. Even wachten. De kerk leeft altijd bij sterke woorden: denk maar aan 1944, toen ze zeide: als Greijdanus zoo blijft, dan staat hij buiten Gods koninkrijk. Hooge hoeden bij zijn begrafenissen, als ornament boven de hoofden, die zulke oordeelvellingen ontwierpen en uitspraken, nemen daarvan niets terug. U kent ds. B. A. Bos, die zijn actie begon met het opwekkende woord: laat allen, die met mij in onverderfelijkheid den Heere Christus liefhebben, zich nu troosten: Greijdanus zal 't wel niet meer beleven, maar verder zul je eens wat zien! Toen kwamen de uit-roep-tee-kens!!! Ds. B. A. Bos kan niet zóó druk geweest zijn, of hij zal in deze dagen zwaar aan Greijdanus hebben gedacht, toen in de Valkenboskerk de schorsers van Greijdanus hem de hand kwamen drukken, ten genoegen van de Nieuwe Provinciale Groningse. Kalmpjes aan, gij apostelen des vredes, die wit een tikje zwart, en zwart een tikje wit noemt (in de personen, en „dus” in de waarheid.....), kalmpjes aan: niet dádelijk deze krant verfrommelen. De kerk leeft bij 't sterke woord: denk maar aan 1944; wat zijn 6 jaar voor God, voor wien 1000 jaren als één dag zijn? En als de dag van gister, zoo'n anhypostatische morgenwolk?

Niet dádelijk kwaad worden. Want als „De Reformatie”, een week nadat de N. Prov. Gr. uitgeaplaudiseerd, en de receptie in de Valkenboskerk afgelo-

pen is, nu 't woord „Belial” in den mond neemt, dan is dit geen „wit-zwart-schematisme”.

Want, hebt u wel bedacht, dat Belial (of Beliar) een booze naam kan zijn van tweeërlei beteekenis? Belial kan beteekenen: ziedaar een booze geest, die, waar de Kerk Gods JA zegt, NEEN roept, of, die van hetgeen de kerk van Christus WIT noemt, ons wijs maakt, dat het wit genaamde ZWART is. Zeker, zeker, dat kan.

Maar er is ook een andere vertaling mogelijk. Want „Belial” kan óók zoo iets beteekenen als: pas op, menschen: waar de kerk spreekt: iets is wit-óf-zwart, en daarmee zóden aan den dijk zet, daar komt de kwade geest met lóóze kalk, en hij houdt u op met iets, dat „niets om 't lijf heeft”. Het zet géén zoden aan den dijk: 't is wind. Wat Christus spreekt, dat kómt er altijd op áán: het is hypostatisch. Maar wat Belial zegt, dat kómt er níet op áán, het is an-hypostatisch. De dingen hebben niks-om-'t-lijf. Schei uit met al die drukte: de pluriformiteit der kerk, de pluriformiteit der waarheid, de pluriformiteit der religie, de pluriformiteit der schuldbelijdenis, der doleantie om de breuke van Sions dochter. Je ziet tenslotte niets meer.

Belial(-r), daarbij denken wij gewoonlijk aan „lelijk”, „slecht”, „gemeen”, „valsche”. En we vinden het daarom hoogst onfatsoenlijk, en tevens een bewijs van gebrek aan zelfkennis, als iemand van anderen, vooral wanneer zij zich ontroerd betoonen, ontroerd over wat níet als een behaalde zege doch als een geschenken aangediend wordt, verklaart: „Belial behaalde in die ontroering een zege; het is geen hypostatische zege, geen zege, die wat om 't lijf heeft, waar „substantie” in zit, doch het is een anhypostatische morgenwolk, het is wind, bluf, lucht, een zeepbel”. Zoo vinden wij iemand, die van de Valkenboschkerkreeptie zegt: daar was Belial, toch eigenlijk een brutálen kerel. Want we denken bij „Belial” altijd maar weer aan die eerste vertaling: dan is Belial een zwaárgewichtkampioen tegen God, de baarijke duivel. Een hypostase is hij dan: een persoon, en, — wat een kwáde: het kwaad zelf wordt in hem enhypostatisch: d.i. in hem wordt het persoonlijk. Hij legt, om het beeld van Albert Frank-Duquesne te gebruiken, koekoekseieren in het nest van Gods nuttige vogels; deze auteur, in een roomsch verzamelswerk over Satan, 257, zegt: de koekoekseieren in het cosmische nest leggen, dat is: de vogeltjes van God op den grond werpen. Daarom vinden ook nog de beste menschen het wel wat te bar, als je spreekt van Belial, die receptie houdt in de Valkenboschkerk. Zegt niet die Frank-Duquesne: Satan is hypostase van de Leugen? (256). Foel, zegt iemand, zóó te praten daar waar vochtige oogen zijn.

Maar, — er is nog die tweede vertaling van „Belial”. Die vertaling luidt, in onvervalscht zoetermeersch: niets-om-'t-lijf-hebbend. In deffig atheensch: anhypostatisch. In beeldspraak: de duivel, die geen koekoekseieren legt in het nest van Gods vogels, doch winddeieren. De kerk broedt ze uit, en oogst..... nonsens. Het BELIJDEN is dan meteen uit. En Belial is dan weer tevreden.

We moeten daar even over doorpraten.

Het woord Belial(-r), dat ongetwijfeld den Booze aanduidt, laat onderscheiden vertalingen toe. Er is ook een oude reeks van weergaven, die om beurten het woord „Belial” weergeeft door: „Anhypotaktos” (ongehoorzaam), „Anomos” (wetteloos, overtreder), „Apatheutos” (ongezeggelijk) en ook „Anhypostatos” (anhypostatisch). „Anhypostatisch” nu is vaak vertaald door „onpersoonlijk”; we hebben het zelfs beleefd, dat de kerkmensen een paar jaar vóór de scheuring werden opgejaagd door een medewerker van dr H. H. Kuyper, nl. dr V. Hepp, die in de kerken een strijd opende onder den inzet van leuzen als „erger is het dan vóór Assen”, teneinde het woord „anhypostatisch” in de (Kuyperiaansche) vertaling van „onpersoonlijk” te behouden als eere-naam voor de menscheijke natuur van Christus, die dan onpersoonlijk heette (terwijl ze alleen maar geen éigen menscheijke persoonlijkheid had aangenomen). Het is evenwel leerzaam, en ook ietwat geruststellend voor de opgejaagden van destijds, dat „anhypostatisch” heel vaak ongunstige beteekenis heeft. Een slaaf, die geen rechtspersoonlijkheid bezit, die „niets om 't lijf heeft”, „niets te beteekenen” heeft, „waar men zich niet om bekommert”, die „er niet op aankomt”, heet anhypostatisch. De sterrenwielarij, die min of meer aan beunhazerij doet denken, heet óók al anhypostatisch. Stellingen, die onhoudbaar zijn, leeg, inhoudloos, die heeten anhypostatisch. En ofschoon (Van Es) „anhypostatisch” ook aanduiden kan „niet op te houden, onweersaanbaar”, daar is toch wel overheerschend die beteekenis van „leeg”, „loos”, „winderig”. Een koekoeksel, daar zit tenminste nog wat in. Al behoort het niet in het nest der goede vogeltjes. Maar een windel is anhypostatisch: en zoo, min of meer als Windhuil, heet nu Belial: anhypostatisch. Met al zijn drukte heeft hij niets om 't lijf; hij zet geen zoden aan den dijk; 't is alles wind, waar hij u w hart mee streelt.

Over die vertaling heb ik wel eens nagedacht, ook in verband met 2 Cor. 6:15, de eenige plaats, waar „Belial” voorkomt. Paulus vraagt daar: „welke overeenstemming is er tusschen Christus en Belial(-r), welke gemeenschappelijke grondslag is er tusschen den

tempel Gods en de afgoden? Die tempel Gods, — vervolgt hij — dat zijn WIJ; maar van een afgod zegt Paulus, 1 Cor. 8:4, volgens de Statenvertaling: dat 'n afgod „niets is” in de wereld, zeg maar: anhypostatisch, wind, leegheid, ijdelheid. Sommigen vertalen iets anders: dat er heelemaal geen afgod is; anderen, dat er in werkelijkheid geen afgod is. Of dat hij niets werkelijks is. Maar dat komt alweer op 't zelfde neer; en het is zeker, dat in den strijd aangaande het eten-van-afgodenoffervleesch (men denke aan de Nicolaïeten) die uitspraak van Paulus uit 1 Cor. 8:4 erg vaak is aangehaald in den zin der Statenvertaling: een afgod, maak je daar niet druk om, die is toch niets reëls, daar zit zoo geen substantie in. De Nicolaïeten betoogden, dat ze best aan die heidensche offermaaltijden mochten mee doen: want zij zeiden maar zoo: een afgod, dat is toch maar niets, dat is toch maar anhypostatisch.

Daarom geloof ik, temeer omdat het Oude Testament zelf zoo vaak op dat léége of inhoudlooze van de afgoden wijst, dat die vertaling van Belial als Anhypostatos meer dan één bijbelsch, d.w.z. openbarings-element tot zijn recht doet komen. Dat men den spijker op den kop slaat, wanneer men zegt: Belial, die beoefent zijn verleidingskunst, en zijn techniek van sterilisatie der kerk, erg vaak óók door haar op te houden met anhypostatisch geredeneer en gebaar. Met wind. Looze kalk. Leegen rommel. Als hij de menschen wint voor brutale ketterij, dan is het belijden uit. Maar als hij ze bezig houdt met fata morgana, met leegen inhoudloozen rommel, dan is het resultaat precies hetzelfde.

Belial Anhypostatos, en die in de Valkenboschkerk, — wie nú deze krant in den hoek wil smijten, ga zijn gang maar, als hij maar weet, dat het zóó bedoeld is dezen keer.

En is 't niet zoo? Nu hebben we een paar jaar moeten vechten om schijn. Voor schijn. Tegen schijn. Wat is er gebelevan van ds Bos' eerste brochures? Van zijn eerste minimum-eischen? Niets. Thans is 't einde: capitulatie.

We hebben wat deze week voltooid is, zien beginnen bij Oosterbeek. Wat bleef er over van de uitroptekens van „De Strijdende Kerk” over dat „wonder Gods”, Oosterbeek? Anhypostatisch, heel de resultaatencollectie. Ook datgene wat dan de „substantie” heette te zijn, de vaste kern, de pit: die psalmen en dat samen bidden. Toen 't meenens werd, stoven de bidders uit elkaar, en Volten zei: ge kunt de uitspraak, die Ridderbos zoo hypostatisch ten kwade vindt, en die hem daarom boos maakte (de uitspraak, dat ieder terecht kon concluderen, dat er te eng gebonden was) toch ook wel anhypostatisch lezen, goeie menschen? Ieder KON zoo concluderen staat er, maar het hóefde toch niet? Dat woordje „terecht”? Nu ja, dat is-maar-zoo-wat, zeg maar: 't is anhypostatisch. Volten werd toen wéér in genade aangenomen: Oosterbeek eindigde daarmee, dat niet K. S., doch Volten zei: dit koekoeksel is 'n windel! Het was begonnen met uitroptekens en psalmen. Het eindigde zóó. En nu kregen we deze week dan het slot van 't drama der kerkelijke anhypostasie. De Valkenboschkerk.

Daar is in de kranten dat pakkende opschrift: „De Weg tot Elkander”. Ja, ja; maar 't nuchtere feit is, dat de paar menschen, die daar „van onzen kant” waren, doodgewoon gecapituleerd hebben voor de formules van 1944. Heel wat drukte is gemaakt voor de omelet, die op het vuur stond; vijf officiële vergaderingen, na ettelijke officieuze samenkomsten met een deel van hen. Het resultaat? De weg níet tót elkander, maar de terugweg tót Ridderbos. Want het formuleetje, dat — als een omelet — in elkaar gezet is, en niet eerder in de koekpan in de kamer der kerk-gasten mocht worden binnengedragen, dan nadat de keukenbesognes kánt en klaar waren, dat is puur „synodaal”. We lezen daar heusch, dat de personen in kwestie, gelooven en nog wel BELIJDEN (!), dat de kinderen der gemeente zijn te tellen bij, en (één slag om) te rekenen tot, en (nog één slag om) te erkennen als zoo en zoo. Eerst stond er nog zoo iets als „eventueel te houden voor”, maar dat „eventueel” was ál te duidelijk anhypostatisch; doch een koekoeksel en een windel mogen in de kleur van de schaal niet verschillen: daarom is het „eventueel houden voor” (dat nog een kléin beetje knabbelde aan „houden voor”) verdwenen, na vijf samensprekingen.

En, bij wie zijn dan de kinderen te tellen? Hóé zijn ze in rechten te erkennen? Wel, we lezen: bij en als dezulken, in wie de Geest der genade onoverwinnelijk heerscht TOT wederharing, TOT geloof, TOT bekeering en TEN eeuwigen leven. De volgorde der belijdenis (art. 24), waarbij geloof vóór wedergeboorte komt, is losgelaten, opdat het kuyperiaansche wedergeboortebegrip geen schade lijden zou. En dat „onoverwinnelijk” heerschen, wel, dat maakt den terugtocht tot vlak vóór de voeten van dr J. Ridderbos, den praeadviseur van 1944, nu precies volkomen. In ons blad is nog pas geleden opgemerkt (in de noot v. d. redacteur bij het artikel-Bremmer in nr 22): als de H. Geest werkt, dan werkt Hij altijd onoverwinnelijk. Insuperabel. Hij kómt altijd, daar waar Hij wezen wil. Als Hij dus onoverwinnelijk werkt TOT wedergeboorte (u mag kiezen, kuyperiaansch of confessioneel verstaan), TOT geloof, enzovoort, wel, dan bereikt Hij zijn doel ook. Derhalve, volgens deze nieuwe formule, moet ge

de kinderen rekenen tot de uitverkorenen, tellen bij de uitverkorenen, erkennen — in rechten — als uitverkorenen. En dit nog wel „geloovig”, het staat er heusch bij. „Geloovig” evenwel ben ik, als ik aanneem, en blijf aanneemen, helgeen BELOOFD is. Er staat dus duidelijk, dat we de kinderen KRACHTENS DE BELOFTE moeten houden voor — en bejegenen als uitverkorenen. Ik vermoed, dat dr J. Ridderbos, toen dr H. N. Ridderbos schreef: „naar een vergelijk” (een koekoeksel), heeft gedacht: welneen, naar een capitulatie (een windel); het lijkt een vergelijk, maar het is toch heusch, wat ik hooren wil. Het lijkt als „nieuwe figuur” nog zoo'n beetje hypostatisch, doch het is als „nieuwe figuur” anhypostatisch.

Ja, maar, er staat: „TOT” wedergeboorte, en geloof, zal iemand zeggen. En is dat niet wat anders, dan het oude „voor wedergebooren houden”? Antwoord: neen. Want, weliswaar laat het zich denken, dat de onderteekenaars van dit stuk bij dat „onoverwinnelijk heerschen van den Geest TOT wedergeboorte etc.” nog denken aan zoo iets als men vroeger wel eens aanduidde met den naam van: „voorbereidende genade”. Maar óók dan zou toch de capitulatie van de onderteekenaars voor het in 1942-'44 opgelegde systeem volkomen zijn: want in de eerste plaats: met die „voorbereidende genade” hebben de dogmatieken nooit goed raad geweten, en bovendien: als Gods Geest onoverwinnelijk (ook daarin) heerscht TOT wedergeboorte, wel, dan is die voorbereidende genade als wel-gerichte Geestesdaad toch altijd een ouverture — een integreerend deel — van de onoverwinnelijke genade-symphonie. Dat is dus precies wat de vervangingsformule al gezegd heeft, die zelf verzekerde: dat ze precies overeenkwam met de oude van 1905-1942. Dáár stond ook al: wedergebooren of wedergebooren-of-te-wederbaren. Toenadering? Met iets eighens, iets substantieels? Pardon: capitulatie; in de kwaliteit van iets „eighens”, blijkt de heele zaak anhypostatisch. Doodgewoon: synodocratisch.

Toen ging de onwezenlijke handel verder. De zes aanwezigen vroegen: zoudt u ons eens willen zeggen, of deze nieuwe formule in overeenstemming is met de vervangingsformule? Een nuchter mensch zou opmerken: maar, dat weet u toch zelf wel? Als een formule zoo hopeloos raadselachtig of tweeslachtig is, dat een doctor in de theologie, en nog enkele theologen, níet weten, OF hun formule ermee overeenkomt, dan is voor iedereen bewezen, dat het ding voor de „gewone menschen” heelemaal niet deugt, noch als belijdenisformule, noch als dogmatieche sententie. Maar goed, de vraag, die niets om 't lijf had als vraag, werd beantwoord, zoo, als te verwachten viel: de synodocratische deputaten verklaarden: uw formule, meneeren, is in overeenstemming met wat in onze kerken „geldigheid heeft”; waarop dan weer volgde (één slag om): dán hebben we ook geen bezwaar meer tegen die vervangingsformule. Geen wonder, — want de nieuwe was al „1905”. De vraag-en-antwoord-acte leek gewichtig: het uitknobbelen van een „probleem”. Zij wás echter anhypostatisch. Aloopèx, loopèx, oopèks, pèks, Pèks is de vervangingsformule. Pèks, Phèks, Phoeks, Voeks, Voes, Vos. Zeg maar: vos. Dat is hetzelfde als aloopèx. Dank u, waarde broeder.

Nog iets: er staat, dat de zes die met de synodocratische deputaten conferceerden, dit „rekenen tot”, „tellen bij”, „erkennen als” enz. gelooven en BELIJDEN.

Nu is „belijden” een heel zwaar woord. Het beteekent zoo iets als: hier sta ik, ik kan en mag niet anders, en zal ook overal ervoor uitkomen. Maar een belijdenis „ontdekt” men niet maar zoo eens op een goelen achtermiddag bij zichzelf als aanwezig. Ds M. de Goede, die curator der Theol. Hoogeschool was en is, heeft in de pers kunnen bemerken, dat de dogmaticus aan de Kamper Hoogeschool die vervangingsformule, waarmee ds de Goede's „BELIJDEN” nu ineens blijkt overeen te stemmen, openlijk bestríjdt. Zal nu het vuur van dit belijden niet móeten spatten uit het zwaard, dat hij, plichtsgetrouw, nu op te nemen heeft tegen dien dogmaticus? Moet ik dat woord „belijden” nemen zoo als het er staat, dan hebben ds de Goede en ik dus een tegenstelling in het belijden, niet maar in een of ander formuleerinkje. Dáárover zouden wij geen drukte maken, maar als 't belijden is, wel, dán móet er door ds de Goede gestreden worden als curator tegen den dogmaticus, voor wiens werk hij mede verantwoordelijk is. Anders ware het woord „belijden” bewust anhypostatisch; en dat mogen we geen oogenblik van elkaar beweren. Misschien mag ik er nu op rekenen, dat ds de Goede die thans alzoo belijdt, en die op 't oogenblik, waarop ik dit schrijf (Zaterdagavond) 't lid van onze kerken en dus curator voor Utrecht is, en niet weggeloopt, terwijl hij óók niet maar één dag een voorpost der synodocratie in onze kerken zal willen wezen, ons allen helpen zal, door zijn belijden met de Schrift te onder-

1) Dinsdagavond: gisteravond werd bekend, dat ds de Goede zijn ambt heeft neergelegd. Of dit tevens insluit een heengaan als kerklid is mij niet bekend. Overigens kan onze opmerking blijven staan. Zij demonstreert, dat er wel plotseling „beleden” wordt, maar dat de confrontatie aan Schrift en confessie ten bate van eigen leden achterwege blijft.

K. S.

steunen.
tisch za
een op
b.v. onz
vanging
lijden
doen, h
net van
zich ló
op Sch
bijdrage
lijden
aan de
„belij
men de
den onz
lijk zeg
vervang
lijks in
weten,
het wee
curator
geen „t
gingsfo
teekend
zicht g
is er da
ten; las
om voor
in Kam
het.

Ik ge
'm in d
die met
kerkree
bos-Nai
catiere
manier
ben. Be
Daar
nu al r
ten var
al-of-ni
len ze
lijke b
weer-di
der ge
deputat
slot van
van sy
Maar i
dat op
besluit
te-besp
En,
ring, I
conscie
een syn
de groc
ranti
Dat wil
den du
sloten
zoals
aangaan
geschr
met da
Schrift
is: het
nieu
syno
Dat
trouw
vergadi
„zoover
gedo
densch
hoo
want c
geen is
heil de
Mét de
dit bro
gaderin
zood
dat ied
gel, m
wanit.
(en ha
Schrift
kan m
werpen
is d
gezet
leerdhe
K.O. e
nis. V
dat ing
dat ge
langen.
geding
daar
valsche
uit ver
strij
En eer
paci

renen
nen — in
it nog wel
„Geloof-
lijf aanne-
duidelijk,
BELOFTE
egenen
„dat dr J.
ef: „naar
gedacht:
ndel); het
ch, wat ik
nog zoo'n
te figuur”

te, en ge-
at anders,
en”? Ant-
th denken,
„onover-
dergeboor-
roeger wel
berei-
de capitu-
1942—'44
de eerste
hebben de
bovendien:
daarin)
lan is die
sestesdaad
id deel —
Dat is dus
egd heeft,
swam met
: wederge-
oenade-
tanti-
e qualiteit
postatisch.

De zes
zen zeggen,
ig is met
h zou op-
h zelf
slachtig of
je, en nog
ormule er-
vezen, dat
maakt niet
dogmati-
niets om
o, als te
aten ver-
reestem-
id heeft”;
an hebben
ngingsfor-
al „1905”;
het uit-
ster anhy-
pöks is de
eks, Voes,
pöx. Dank
le synodo-
tekenen
gelooven

Het betee-
g niet an-
ar een be-
ns op een
zig. De M.
ol was en
de dogma-
rvangings-
N” nu in-
strijdt. Zal
en spatten
op te ne-
dat woord
hebben de
elijden,
in kje,
naar als 't
de Goede
ogmaticus,
is. Anders
atisch; en
e beweren.
de Goede
blik, waar-
nize kerken
ggelopen,
orpost der
a, ons allen
te onder-

dat de de
ens insluit
Overigens
streert, dat
de confron-
eigen leden
K. S.

steunen, en alzoo dat zware woord „belijden” hyposta-
tisch zal maken in en door de gedegen substantie van
een op Schrift en belijdenis gegronde weerlegging van
b.v. ondergeteekende's openlijke afwijzing van de ver-
vangingsformule, waarmee thans ds de Goede's be-
lijden symfonisch is. Hij zal dan ons den dienst
doen, het gereformeerde volk te helpen, uit het war-
net van anhypostatisch gewurm om onwezenlijkheden,
zich los te werken, en weer eens zich te concentreren
op Schrift en belijdenis. We willen graag daarin onze
bijdrage leveren. Niet wij, doch hij stelt hier een be-
lijdeniskwestie. Laat ons afwachten, of deze dienst
aan de kerken geschieden zal. De keuze van het woord
„belijden” maakt zoo'n worsteling, om weer eens sa-
men de Schrift te openen, wel waarschijnlijk. We bie-
den onze medewerking aan, maar willen dan ook open-
lijk zeggen tot ds de Goede: ondergeteekende zal de
vervangingsformule bestrijden. Hij heeft iets dergelijks
in 1944 gezegd tot alle kerken, opdat ze zouden
weten, wat er in Kampen gebeurde. Thans zegt hij
het weer, waar alle kerken staan toe te luisteren, aan
curator ds M. de Goede. En hij verwacht van hem
geen „tolerantie”: als ds de Goede de vervan-
gingsformule wil belijden, dan móet hij onderge-
teekende aanpakken. Ds B. A. Bos heeft dat al in uit-
zicht gesteld voor wat de vraag der kerk betreft, al
is er dan nog niets van gekomen, naar ik meen te we-
ten; laat ds de Goede nu eens zijn krachten beproeven,
om voor zijn belijdenis de deuren open te wringen
in Kampen. Want, is ze gereformeerd, wel, dan móet
het.

Ik gebruikte daar het woord „tolerantie”. Dat zit
'm in de kerkrechtelijke passage van de zes,
die met de synodocraten geconfereneerd hebben. In die
kerkrechtelijke noot hebben ze eveneens voor Ridder-
bos-Nauta gecapituleerd. Ze begonnen met het ratifi-
catierecht te ontkennen; hoewel..... ze zelf op alle
manieren bij ons in huis er gebruik van gemaakt heb-
ben. Beste mensen, begrijpt u er iets van? Ik niet.
Daar hebben de predikanten Bos en de Goede
nu al maanden lang verklaard: wij hebben de beslu-
ten van Amersfoort onderzocht op het punt van hun
al-of-niet-ratificeerbaarheid, en toen besloten: we zul-
len ze niet ratificeren. Gevolg was: heel wat kerke-
lijke business. Stroomen papier. Classicale heen-
weer-disputen. En nu, paydoes, ploft daar uit de zaal
der geheime samensprekingen met synodocratische
deputaten de formule, dat het onjuist is, bij het
slot van art. 31 te denken aan een formeele ratificatie
van synodale besluiten door mindere vergaderingen.
Maar wat was dan het niet-anhypostatisme in al
dat optreden, ook van ds M. de Goede, tegen het
besluit-van-Amersfoort? Had hij ons dan al die moei-
te bespaard.

En, dan is daar het slot van hun nieuwe verkla-
ring. Daar staat: als er mensen zijn, die om der
conscientie wil bewaard zijn tegen een besluit van
een synode, dan moeten de kerkelijke vergaderingen
de grootst mogelijke tolerantie gebruiken. Tole-
rantie? dat betekent: we zullen u nog dragen.
Dat wil dus zeggen: een RECHT hebben die bezwaar-
den dus niet: recht blijft, dat ze alles doen, wat be-
sloten is, ook al is het tegen Schrift en K.O. Precies,
zooals dat, zwart op wit (al wordt er thans weer dien-
aangaande gejuikt in Den Haag, Valkenboschkerk)
geschreven is, in 1944. Tolerantie: men geeft
met dat woord het recht van niet-uitvoering van
Schrift-weersprekende synodebesluiten dus prijs. Dat
is: het lijkt wat nieuws, maar het is, als iets
nieuws, anhypostatisch; het is puur
synodocratisch.

Wat het RECHT der kerken prijsgegeven is, blijkt
trouwens uit wat er aan toegevoegd is: de kerkelijke
vergaderingen zullen die tolerantie (!) gebruiken,
„zoover het WELZIJN der kerken dit maar immer
gedoogt”. Welja. Dat betekent natuurlijk: de hei-
densche regel, dat het „heil der kerken de
hoogste wet is” (wat natuurlijk niet waar is,
want de wet zelf is de wet, er is geen hogere en
geen lagere wet, en het doen der wet, is het eenige
heil der kerk), die heidensche regel wordt aanvaard.
Mét de verschrikkelijke willekeur en tyrannie, die in
dit brok heidendom is opgesloten. De kerkelijke ver-
gaderingen zullen dat tolereren mogen stoppen,
zoodra het haar belieft. Met als gevolg,
dat ieder nóg afhangt, niet van een vaste wet of re-
gel, maar van de willekeur, en van den wind, die er
waait. Nu de nieuwe formule het recht der kerken
(en haar plicht) om NIET uit te voeren wat tegen
Schrift en belijdenis ingaat, heeft prijs gegeven, nu
kan men verder de rechtelozen dadelijk weer onder-
werpen aan de grofste willekeur. Artikel 31
is dus door de zes volledig op zij
gezet. Dit is de nuchtere werkelijkheid. Met alle ge-
leerdheid is het een verloochening van art. 31
K.O. en ook van art. 7 der Belijde-
nis. Want daar staat duidelijk, dat men een besluit,
dat ingaat tegen de Schrift, nooit uitvoeren mag: en
dat geen enkele kerkelijke vergadering dat mag ver-
langen. Al mag zij wel verlangen, dat men de zaak-in-
geding dan verder aan de orde stelt, om
daarna te beslissen of, bij handhaving van een
valsche besluit, het tafellaken door te snijden is. Rond-
uit verklaar ik daarom, dat deze nieuwe formule in
strijd is met Schrift en Belijdenis.
En een leeg gebaar, dat als nieuwe formule-van-
pacificatie (!) anhypostatisch is: ze is net zoo

ongereformeerd als al de rapporten-Nauta-Ridderbos-
Polman uit de dagen van 1944.

We laten ditmaal de rest rusten. Als 't noodig is,
hopen we volgende week nog op een bepaald punt te-
rug te komen.

Het geheel is wel een droef relaas: 1) een kerk
stelt in 1942—'44 normen vast, in Gods Naam, en
jaagt de kudde ermee uiteen; 2) de genade Gods
brengt weer bijeen hetgeen verstrooid was; 3) men
weigert hardnekkig ook maar iets terug te nemen;
4) een paar van de in 1944 verstrooiden zeggen: maar
wij moeten over en weer schuld belijden, concreet de
één om dit, de ander om iets anders; 5) tenslotte
komen zij bijeen, die enkelen, en de uiteendrijvers, en
geen mensch belijdt er schuld. Alleen maar 6) zegt de één tot den ander: als ik 't
nu zó zeg, zoudt u dan u daarin kunnen vinden?
De ander 7) zegt dan serieus: het schijnt me zoo van
wel, komt laat ons samen zingen. Maar die ander wist
wel, dat hetgeen gezegd was, anders
niet was, dan zijn eigen oude lied.
Het leek pacificatie, het was capitulatie. Maar dan
gecamoufleerd. Het was het oude, dat de kerk uiteen-
gejaagd had, maar in den schijn van iets nieuws.

En nu staat daar een heele kerk te hengelen naar
een smaldeel. Doende alsof het wat nieuws is, dat be-
leden en plechtig „verklaard” is, en och, het was
precies het oude. Wie zin heeft, die kan wel weer
terug: de kwestie der duiten is in orde, en die schuld-
belijdenis, die is allang in orde. Als u maar weer me-
doet, dan is het wel weer goed. Een enkele roept nog
gauw: het feit, dat ze eens kwamen praten is al een
schuldbelijdenis. Waarom ze dat niet eerder gezegd
hebben? Wel: omdat men pas aan 't eind ontdekt, dat
ieder terugkomen mag, die synodocratische denkt.

En daarom vragen we: wat gemeenschap
heeft Christus met Beliar? Neen, dat is nu geen verdoemen van personen, en geen scheld-
partijtje. We weten allen, dat wij dagelijks in zonden
zijn gevallen, en dat er niets is, dat de belijdenis ont-
krachten mag, dat wij midden in den dood liggen.
Maar onze zonde is wat anders dan onze opstanding
en onze bekeering tot gehoorzaamheid. En als wij
vandaag Christus met Beliar ook hier niet samen
kunnen zien stemmen, dan is dat dezen keer nog iets
anders dan het zeggen: hier is het ware, daar is
het valsche. Want vóór de tegenstelling waar-valsch,
of wit-zwart, ligt in de kerk al de tegenstelling:
hypostatisch-anhypostatisch, iets
om 't lijf hebbend, niets om 't lijf hebbend, substan-
tiëel of-larie. De kerk heeft nu eenmaal „stukken”
te verhandelen, pièces de résistance. Dat is haar op-
dracht, en haar ambt. Als zij met „leege gebaren”
werkt, wie zal dan nog zoden aan den
dijk zetten? Zoodra een kerk het be-
staat, om, nu al zes jaar, niets anders te doen dan
een schimmenspel, is het met haar kracht gedaan.
Niet, dat de synodocratie verkeerd doet, is haar
eerste oordeel. Maar dat zij met schimmen speelt,
dat ze anhypostatisch doet, dát is de
primaire triomf van Beliar.

Over personen hebben we 't niet, wij hebben niets
aan persoonlijke data. Het gaat over beginselen,
en officiële handelingen. In dién zin
zagen we Beliar in de Valkenboschkerk, we zagen in
hem de Anhypostatos. Christus geeft ons iets om op
te káuwen. Belial iets om op te zabbelen.
Christus is tot een aanstootsteen. Belial
toovert fata morgana, grootscheepsche nonsens, glij-
baantjes.

Want er is geen steek veranderd, en toch staan er
van die vette koppen in de krantjes. En dáaraan gaan
we onder. Sommigen willen weg, zoo hier en daar,
ze willen het alleen maar zó niet gezegd hebben.

Indien het ooit gebleken is, dan hier: de synodo-
cratische kerken willen u wel hebben. Maar ge moet,
zoover ge officieel zijt, eerst „amen” zeggen, op de
heele beweging. Amen, desverlangd in een andere
omschrijving. Men wil wel doen alsof ge wat anders
hebt gezegd.

En daarmee zullen ze het „smaldeel” lokken.
Zoo bewijzen de zes, die deze formules hebben aan-
vaard, de formules, die zakelijk synodocratisch zijn,
maar verpakt in het papier van een haute nouveauté,
den dienst van lokganzen.

Dat zij het zoo niet zien, geloof ik graag, van een
deel hunner.

Maar dat het zoo is, dat geloof ik niettemin stellig.
K. S.

Groningen-Oosterbeek-Den Haag

De Haagsche Synode is weer bijeen geweest. Dit-
maal zelfs vervroegd; zulks in verband met een o.a.
door Ds B. A. Bos, Dr F. L. Bos en Ds M. de Goede
aan haar deputaten van samenspreking voorgelegde
„samenvatting van gevoelen”.

Die term roept herinneringen op aan het jaar 1943.
Toen werd immers een „Verklaring van Gevoelen” in-
gediend door hen, die zich met bezwaarschriften tegen
de leeruitspraken van '42 tot de synode hadden ge-
wend. Een „Verklaring van Gevoelen”, waarmee ze
bedoelden het dreigende gevaar van kerkverschuring te
bezweren. De toenmalige synode heeft echter die „Ver-
klaring van Gevoelen” genegeerd en tot op den hui-

digen dag rust dit stuk in haar archief.

Men verachtte een verklaring van gevoelen,
toen de breuk nog voorkomen kon worden. Men
maakt ophef van een samenvatting van gevoelen,
als de breuk een feit geworden is.

Een vooruitgang sinds '43? Ik geloof het niet. Ja,
als de Haagsche Synode nu eens op die eerste „ver-
klaring van gevoelen” was ingegaan; als ze eens had
uitgesproken dat die leer volkomen Gereformeerd was,
en dat die broeders in hun ambtelijken dienst nimmer
hadden mogen zijn geschorst! Ja, dán.....

Maar men handhaaft nog zijn vonnissen; men neemt
de oorzaken der breuk niet weg; men poogt alleen
maar de gevolgen van eigen zonde minder groot te
maken. Evenwel zonder zich te bekeeren.

Neen, dit optreden der Haagsche Synode is niet naar
Zondag 33.

Toch weegt iets anders me deze weken zwaarder.
Dat is het doen der drie predikanten, in den aanhef
genoemd. Ik lees daar de namen van B. A. Bos en M.
de Goede. Twee mannen, die lid waren van de Synode
van Groningen in '46; die een poosje later, in '48, con-
fereneerden in Oosterbeek; en die nog geen twee jaar
later zich aan Den Haag presentieeren met een nieuwe
formule.

Wie scherp wil zien, wat er zich bezig is af te spelen,
mag het jongste stuk kerkgeschiedenis niet vergeten:
ook niet voorzoover ds B. A. Bos en ds M. de Goede
daarin een rol hebben gespeeld. Van hun kant is tot
voor kort met nadruk verzekerd, dat zij de lijn van
Groningen handhaafden; dat zij binding en schorsing
opgeheven wilden zien. En toen na Oosterbeek II onder-
geteekende schreef, dat men daar dogmatisch en kerk-
rechtelijk de broeders al had losgelaten en de vrij-
making in feite verloochend, volgde een fel protest
hunnerzijds.

Laten we kort de feiten noemen.

Te Groningen was een stuk ter tafel van de Synode-
Duursema, behelzende een voorstel tot samenspreking.
Inzake de wijze van ontmoeting werd voorgesteld:
mondeling contact tusschen deputaten
van beide kanten. En als thema der samensprekin-
gen wees men aan: het gezamenlijk ontwerpen van
voorstellen, welke zouden kunnen leiden tot overeen-
stemming inzake leerpunten, welke ons tot nu toe
scheiden.

Groningen antwoordde op beide punten met een zeer
beslist „neen”. Ze zeiden van het synodale voorstel
daar, dat het was zondig (omdat men den bodem
der feiten verliet en daarmee Gods gebod inzake een
waarachtig herstel van een geslagen breuk ongehoor-
zaam was); dat het was schadelijk (omdat geen
leerpunten, doch de concrete leeruitspra-
ken van '42 ons scheidden); dat het was gevaar-
lijk (omdat op die wijze de eenheid van handelen bin-
nen onze kerken zou worden verbroken); en dat het
was zinloos (omdat de uitnoodigende partij alles
handhaafde, en de vrijmaking als dwaling en revolutie
bleef veroordeelen).

Groningen wees dus het synodale thema op de
aangegeven gronden af. En Groningen wilde ook niets
weten van de voorgeslagen wijze van ontmoeting,
doch stelde daartegenover als eisch: voorshanda
schriftelijk en publiek; omdat alleen
zoo de dreigende gevaren konden worden afgewend, en
alleen zoo 't medeleven en gebed van alle geloovigen
kon worden verkregen.

Zoo spraken toen ook ds B. A. Bos en ds M.
de Goede!

Enkele jaren later gingen deze broeders met o.a.
Toornvliet en Volten confereneeren te Oosterbeek. Toen
zetten ze de eerste stappen op het hellend vlak, waar-
van ze het dieptepunt bereikten deze week in Den
Haag.

Ik kan me best begrijpen, dat sommigen wel iets
voor Oosterbeek voelden. Temeer, omdat verzekerd
werd, dat men daar als particulieren elkaar
had willen ontmoeten. Als op dezen weg nu eens iets
goeds kon worden bereikt, waarom dan niet?

Toch ging 't daar in Oosterbeek mis. Omdat men
toen begon te handelen, lijnrecht in strijd met wat
men zelf te Groningen had helpen besluiten. En om-
dat men toen den kerkelijken weg verliet.

Oosterbeek deed wat Groningen wilde voorkomen:
praten over leerpunten inplaats van spreken over
concrete leeruitspraken. Men ging daar
in zijn conclusies praten over 't verbond, dat niet zu-
ver voorwaardelijk was, en ook niet zonder meer on-
voorwaardelijk. En men leidde in de conclusies de aan-
dacht af van de eigenlijke oorzaken der breuk: de leer-
uitspraken van '42.

Men ging daar onderhandelen over een proce-
dure naar art. 31, terwijl in geding was de brutale
verkrachting van art. 31 door de Synode.
Oosterbeek bracht de heele zaak op een totaal ander
plan. Men zei, dat men het ambt der geloovigen wilde
activeren.

Maar Groningen had dat al gedaan! Juist daarom
had men den eisch van „voorshanda schriftelijk en
publiek” gesteld, om de geloovigen binnen onze kerken
actief te houden, en die buiten onze kerken actief te
maken, in het bewaren en herstellen van de eenigheid
des geloofs. Groningen zei, dat wie zich hadden vrij-
gemaakt in dat goede werk moesten volharden door
trouw te blijven, en dat wie het nog niet hadden
gedaan de eenigheid der kerk moesten gaan betrachten
door weer trouw te worden, en zich op staanden voet